

Hankintalain uudistus

Kunnanhallitus 03.03.2025 § 38
70/00.01.01.03/2025

Julkinen

Valmistelija Talouspäällikkö Ilpo Huurinainen

Asian tausta Hallitukselle tuodaan tiedoksi hankintalain valmistelun tilanne. Hankintalain uudistamiseen tähtäävä työryhmämietintö on parhaillaan lausuntokierroksella.

Uudistuksella hallitus haluaa edistää markkinoiden toimivuutta, lisätä kilpailua ja kilpailuneutraaliteettia sekä huomioida huoltovarmuuteen liittyviä tarpeita julkisissa hankinnoissa. Hankintojen tehostamisella tavoitellaan merkittäviä kustannussäästöjä keskipitkällä aikavälillä. Keskeisenä tavoitteena on lisätä yritysten edellytyksiä osallistua julkisen sektorin tarjouskilpailuihin.

Hankintalakia ehdotetaan muutettavan muun muassa siten, että markkinakartoitusta ja hankinnan huolellista valmistelua edistetään. Lakiin asetettaisiin lähtökohtainen velvoite kilpailutuksen uusimiseen, jos kilpailutuksessa on vain yksi tarjoaja, ja tästä voidaan poiketa vain erityisen painavasta syystä.

Lisäksi hankintalakia muutettaisiin niin, että EU-kynnysarvon ylittävä hankinta voidaan olla jakamatta osiin vain erityisistä syistä ja mahdollistetaan ratkaisusta valittaminen.

Hankintalain osalta nykyiseen hallitusohjelmaan sisältyy tavoite hankintalain muuttamisesta siten, että vain vähintään 10 % osuuden omistavat yksiköt voivat jatkossa käyttää palvelukeskusten palveluja. Mukana mietinnössä on ehdotus, joka säätäisi kuntien yhdessä omistamien yhtiöiden käyttöä niin, että yksikään palveluita käyttävä kunta/kuntakonserni ei saisi enää omistaa inhouse palvelukeskusyhtiöistä alle 10 % osuutta. Toisinpäin sanoen vain vähintään 10 % omistavat toimijat voisivat käyttää inhouse-palvelukeskusten palveluita.

Käytännössä nykyisten palvelukeskusten asiakkaiksi jäisivät vain suurimmat kaupungit, suuret kuntayhtymät ja hyvinvointialueet. Mietinnön mukainen siirtymäaika päättyy 1.7.2027, johon mennessä uudet järjestelyt pitäisi olla käytössä Jäteasioiden osalta siirtymäaika päättyy vuotta myöhemmin. Laki aiotaan viedä eduskuntaan syyskaudella 2025 ja arviolta tulisi voimaan vuonna 2026.

Juuan kunnalle sekä valtavalle joukolle muita pieniä kuntia ja kuntatoimijoita, jotka omistavat alle 10 % muodostuisi uusi tilanne. Käytännössä se tarkoittaa kaikkien, alle 10 % omistettujen, palvelukeskusten palvelujen ja tuotteiden uudelleen kilpailutuksia, ja toiminnan uudelleen järjestelyjä niin ostaja- kuin myyjäpuolellakin. Etenkin pienet kunnat joutuisivat muutoksen myötä vaikeaan tilanteeseen mm. osaaajapulan vuoksi. Riski hintojen nousulle ja palvelutason laskulle on myös mahdollinen, koska uudistuksen myötä kuntien yhteisten sidosyksiköiden kautta saadut volyymiedut katoaisivat.

Juuan kunnalle lakimuutos esitetyssä muodossa tarkoittaisi jätehuollon, kirjasto- ja ict-palveluiden (mm. tietojärjestelmät, tietoliikenne,

laitehankinnat, etä- ja lähituki, verkkolaskujen välityssopimukset) uudelleen järjestämistä.

Lakimuutoksella tulisi todennäköisesti olemaan vaikutuksia myös kuntien varautumisen ja huoltovarmuuden näkökulmista, kun kunta lakisääteisten palvelujen järjestäjänä olisi riippuvainen markkinaehtoisista palveluista. Sidosyksiköiden omistusosuuden vähimmäisvaatimus esitetyllä tavalla todennäköisesti aiheuttaisi toimivien yhtiöiden purkamisia ja / tai omistusten uudelleenjärjestämisiä sekä toimivien palvelujen hankintamallien purkautumisen. Palvelujen järjestäminen edellyttäisi kuntien yhteistoiminnan järjestämistä esim kuntayhtymien tai vastuukuntamallien avulla kuntien yhteistoimintana.

Nykyisten inhouse-palvelukeskustoiminnan ulkopuolelle jäävillä kunnilla ja yrityksillä olisi noin puolitoista vuotta aikaa järjestää toimintansa uudelleen näiltä osin. Tähän aikaväliin pitäisi toteuttaa kaikkien tarvittavien järjestelmien kilpailutus ja käyttöönotot, tietoliikenteen, lähi- ja etätukipalveluiden uudelleenorganisointi sekä mahdollisesti järjestää laitehankinnat. Jos kaikki em alle 10 % omistusosuuden kunnat joutuvat samanaikaisesti 1,5 vuoden sisällä kilpailuttamaan samat palvelut, on todennäköistä että markkinoiden sekä kuntien resurssit tulevat loppumaan kesken.

Työryhmän mietintö ei lopulta säädettävässä laissa välttämättä toteudu lausuntokierroksella olevan esityksen mukaisesti ja tähän pyritään vaikuttamaan mm. lausunnoilla. Lausuntokierros päättyy 11.3.2025.

Esittelijä	Kunnanjohtaja Tanskanen Henri
Päätösehdotus	Kunnanhallitus merkitsee tiedokseen hankintalain valmisteluvaiheen
Perustelut	Kuntalain 39 §
Päätös	Hyväksyttiin.